

לכה את עמבתי

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרנג
ערש"ק פרשת תצא ה'תשע"ח

מדוע שיִלֹּחַ האם אינו "חסרון כיס"?

"מעקה" בכדי להיבדל מן הגשמיזות

בדין הנושא אשה ודעתו לגרש

בשקשורים למעלה לא נופלים למטה

פתח דבר

בעז"ה.

לקראת שבת קודש פרשת תצא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרנג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור ליכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומזלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייזס, הרב אליהו שוויכה

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ט עמ' 133 ואילך)

מדוע מקדשים בכסף דווקא / בין "ריב" ל"דבר"

"מעקה" בכדי להיבדל מן הגשמיזם

(ע"פ לקוטי שיחות חי"ט עמ' 208 ואילך)

בין "עמיו של נחש" ל"על עין" / "שוויתי ודוממתי" המוחה את עמלק

שיטת הרמב"ם בגדר הנושא ודעתו לגרש

(ע"פ לקושי שיחות חל"ד עמ' 138 ואילך)

גירושין - חליצה לא להיחפז!

וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֹת (תצא כד, א)

כשקשורים למעלה לא נופלים למטה

פי יפל הנפל - ראוי זה ליפול (תצא כב, ח. רש"י)

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

מצוה שאין בה חסרון כיס

מדוע משנה רש"י וכותב "שאינ בה חסרון כיס" ולא כבספרי ובמשנה "שהיא כאיסר"? בין מניעת הריח לחסרון כיס / ביאור מחודש בפירוש רש"י על הכתובים דס"ל שלפי פשוטם של כתובים אין חיוב לשלח האם אחר ששילחה פעם אחת

"כי יקרא קן צפור לפניך בדרך, בכל עץ או על הארץ, אפרוחים או ביצים והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם, ואת הבנים תקח לך, למען ייטב לך והארכת ימים" (פרשתנו כב, ו-ז).

ובפירוש רש"י:

"למען ייטב לך וגו' – אם מצוה קלה שאין בה חסרון כיס אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחומר למתן שכרן של מצוות חמורות".

ובפירוש הרא"ם ביאר בכוונתו (וכ"כ בעוד מפרשים):

"פירוש – אל יקשה בעיניך על שאמר הכתוב בשכר מצות שילוח הקן, שהיא מצוה קלה, למען ייטב לך והארכת ימים; ולא אמר כן במצוות החמורות!

דרבותא אתא לאשמועינן, שאפילו במצוה קלה כזאת שאין בה חסרון כיס אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחומר למתן שכרן של מצוות חמורות".

כלומר: בכוונה תחילה בחרה התורה להשמיענו שכר זה דוקא במצוה קלה ביותר – כי מזה נוכל ללמוד בקל וחומר על שאר המצוות, החמורות יותר ממנה (מפני שיש בהן חסרון כיס, או שיש בהן טירחא יתירה וכו').

ולפי ביאור זה – יש לתת טעם בדיוק לשון רש"י, ששינה מלשון הספרי:

בספרי כאן (וכן במשנה – חולין קמב, א) הלשון היא "מצוה קלה **שהיא כאיסר**" – כלומר:

יש בה חסרון כיס מועט ביותר, כשווי איסר בלבד – אולם רש"י משנה וכותב "מצוה קלה שאין בה חסרון כיס", ומשמע: שאין בה חסרון כיס כלל;

כי, כיון שכוונת התורה היא לחדש את השכר אפילו ביחס למצוה קלה, מוכרחים לומר שמצות שילוח הקן היא המצוה הקלה ביותר, ולכן בחרה התורה דוקא בה –

ולכן אין רש"י אומר "מצוה קלה שהיא כאיסר" (שאז קשה: למה בחרה התורה במצוה כזו שיש בה חסרון כיס מועט, ולא במצוה קלה יותר שאין בה חסרון כיס כלל?) אלא מדייק "שאין בה חסרון כיס" כלל, שדוקא כך מובן למה בחרה התורה דוקא במצוה זו.

ב. אמנם עדיין צריך ביאור, בעצם הענין:

סוף סוף, איך יכול רש"י לומר "מצוה קלה שאין בה חסרון כיס", בשעה שזה לכאורה היפך המציאות, שהרי המשלח מפסיד את שוויי של הציפור האם, שאינו יכול לקחתה (אלא "שלח תשלח את האם")!

ובמשכיל לדוד כתב לתרץ, "דהעדר הריוח לא מיקרי חסרון כיס". כלומר: אם הי' האדם נדרש להוציא את הציפור מרשותו לאחר שכבר זכה בה – אז הי' זה "חסרון כיס"; אולם כיון שהצפור עדיין לא באה לרשותו וכל ההפסד הוא בזה שאינו יכול עתה לזכות בה – שוב הרי זה בגדר "מניעת הריוח" בלבד, ולא "חסרון כיס" ממש.

ולכאורה לפי זה הי' אפשר להסביר את שינוי הלשון בין הספרי לבין רש"י:

הנה דבר זה אם "מניעת הריוח" נחשב ל"הפסד" או לא, יש בו צדדים לכאן ולכאן (ראה מה שציין בשדי חמד כללים מערכת ה אות סט; פאת השדה לכללים שם אות ב) – ובזה נחלקו הספרי ורש"י:

הספרי נקט כהסברא שגם מניעת הריוח נחשבת להפסד, ולכן כתב "מצוה קלה שהיא כאיסר", כיון שהמשלח מפסיד את שווי הציפור האם; אולם רש"י, לפי דרך הפשט, למד שאין זה נחשב הפסד, ולכן נקט "מצוה קלה שאין בה חסרון כיס".

אך כד דייקת, אין בכך די כדי ליישב את הענין:

גם אם נלמד שאין "מניעת הריוח" נחשבת ל"הפסד" ממש, הרי דבר פשוט הוא ונראה במוחש, שמניעה זו חשובה בעיני האדם ומצטער הוא עלי'.

ואם כן, כיון שהתורה חיפשה להשמיענו את השכר ד"למען ייטב לך" דוקא במצוה קלה ביותר, "שאין בה חסרון כיס" (כנ"ל) – בוודאי הכוונה בזה שאפילו מניעת הריוח אין בה; שהרי אם הי' בזה מניעת הריוח, שוב צריכה היתה התורה להשמיענו השכר במצוה עוד יותר קלה שאפילו מניעת הריוח אין בה (ואין צער לאדם כלל)!

ג. ועל כן נ"ל, שבאמת נתכוון רש"י פשוטו כמשמעו – שבמצות שילוח הקן אין

חסרון כיס כלל. וזה שבספרי אמרו "שהיא כאיסר", היינו שיש בה חסרון כיס מועט עכ"פ – הנה רש"י אזיל לשיטתו:

מלשון הכתוב "שלח תשלח", למדו חז"ל (חולין קמא, א) שאם שלח את האם וחזרה, חייב לחזור ולשלחה, "ואפילו מאה פעמים"; וכן היא ההלכה (וראה פיה"מ להרמב"ם סוף חולין; בית יוסף יורה דעה סי' רצב).

אולם רש"י בפירושו בא ליישב "פשוטו של מקרא", גם אם הוא דלא כהלכתא; ואכן, רש"י בפירושו עה"ת לא הביא דרשה זו, ואדרבה – מתוך לשונו יש ללמוד להיפך, שרק מיד כשמוצא האם והבנים אז חייב לשלחה, אבל אם לאחר מכן חזרה להקן – שוב אינו חייב לשלחה.

שכן כתב רש"י בפסוק הקודם (פסוק ו):

"כי יקרא – פרט למזומן; לא תקח האם – בעודה על בני".

הרי מפורש בדבריו, כי כל המצוה לשלח היא רק בפעם הראשונה, כאשר מוצא את הקן בדרך מקרה, ואז אסור לקחת את האם, "בעודה על בני";

אולם מיד לאחר שמצא את הקן ושלח את האם, שוב הבנים נמצאים ברשותו (גם אם עדיין לא לקחם בפועל), וכבר הם בכחינת "מזומן". זאת ועוד: מיד לאחר ששלח את האם פעם אחת, שוב אי אפשר לומר שהיא "עודה על בני"! ומשמע איפוא שאם חזרה יהי' מותר לקחתה.

ומעתה יתבאר היטב השינוי בין רש"י להספרי:

רש"י כתב שבמצוה זו "אין בה חסרון כיס", כי בדרך הפשט כל האיסור הוא על לקיחת האם "בעודה על בני", אבל אם אחר כך חוזרת היא אל הקן – מותר לקחתה. והרי כן הוא בטבע הצפור האם, שלאחר ששלחו אותה פעם אחת, היא חוזרת שוב ושוב אל הקן שהיתה בו. נמצא, איפוא, שהמשלח לא הפסיד מאומה, כי כל האיסור הוא לקחת את הצפור האם מיד כשרואה אותה, אבל בדרך כלל היא הרי חוזרת אל הקן ויכול אז לקחתה ולזכות בה;

אולם הספרי מפרש בדרך ההלכה, ובדרך ההלכה אסור לזכות בהצפור גם בפעם השני' שהיא חוזרת ובאה, וממילא מפסיד המשלח את שוויי'. וזהו שלדעת הספרי מצוה זו יש בה חסרון כיס מועט – "שהיא כאיסר".

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

בין "ריב" ל"דבר"

כי יהי ריב בין אנשים וננשו אל המשפט
כי יהי ריב - סופם להיות נגשים אל המשפט, אמור
מעתה אין שלום יוצא מתוך מריבה
(כה, א, רש"י)

הקשו המפרשים דמהו החסרון בזה ש"סופם להיות נגשים אל המשפט" הרי "אדרכה הגשה אל המשפט היא סיבת השלום" (משכיל לדוד כאן ועוד), ומקרא מלא דבר הכתוב "ושפטו את העם גו' וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום" (יתרו יח, כב-כג)? ותירצו באופנים שונים.

ויש לתרץ:

בכמה מקומות נקרא סכסוך בין שני אנשים שמוכא לשופט להכרעה בשם "דבר" (ראה יתרו יח, טז. משפטים כד, יד. ועוד), משא"כ לשון "ריב" מורה על מריבה שאינו מובאת למשפט (ראה לך יג, ז. תולדות כו, ב. משפטים כא, יח. ועוד. וראה בארוכה מלבי"ם כאן על החילוק בין "דבר" ל"ריב"). והוקשה לרש"י, דלפ"ז הול"ל כאן "כי יהי דבר בין אנשים", שהרי נגשים הם למשפט?

וע"ז מפרש רש"י "כי יהי ריב - סופם להיות נגשים אל המשפט. . . אין שלום יוצא מתוך מריבה", דהטעם שנאמר כאן "ריב" הוא כי מדובר על סכסוך כזה שהוא באופן של "מריבה", ולכן אפי"ז על ידי משפט "אין שלום יוצא".

כי, רק בסכסוך שאינו בגדר "מריבה" אפשר ליישב את החילוקי דיעות ולהשלים בין האנשים, בינם לבין עצמם, או על ידי פשרה בב"ד, או על ידי פסק דין, דמכיון שמעולם לא הי' "מריבה" בין הצדדים, הרי פסק הדין יביא לשלום. משא"כ כאשר יש "מריבה", לא ישלמו בינם לבין עצמם, ואפילו פשרה לא יעשו, וגם כאשר יצא פסק דין חתוך בבית דין, "אין שלום יוצא מתוך מריבה".

והוא הוא מה שבא רש"י לחדש כאן, שאפילו משפט הגורם ל"שלום" ב"דבר", אינו גורם לשלום ב"ריב" ו"מריבה". וק"ל.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"כ' עמ' 153 ואילך)

מדוע מקדשים בכסף דווקא?

כי יקח אשה ובעלה גו' ויצאה גו' והיתה
(כד, א-ב)

בריש קידושין שנינו "האשה נקנית בשלש דרכים כו' בכסף בשטר ובביאה". ובספרי למדו ג' אופני קידושין אלו מהפסוק בפרשתנו: "כי יקח איש אשה - מלמד שהאשה נקנית בכסף כו', ובעלה - מלמד שהאשה נקנית בבעילה, ומנין אף בשטר כו', תלמוד לומר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ויצאה מביתו, מקיש הווייתה של זה ליציאתה של זה, מה יציאתה מזה בשטר אף הווייתה מזה בשטר" (וראה גם גמ' שם ד, ב ואילך, ירושלמי ריש קידושין).

והנה, אף שהאשה מתקדשת ב"ש"ש דרכים מ"מ איתא בגמ' "רובא בכספא" (יבמות לא, ב), שרוב ישראל מקדשים בכסף דווקא, וכן כתב הרמב"ם "נהגו כל ישראל לקדש בכסף או בשווה כסף" (הל' אישות פ"ג הכ"א).

ויש לומר הטעם בזה:

בטעם הדבר שבמשנה הסדר הוא שנקט התנא קידושי כסף בתחילה "בכסף בשטר ובביאה" כתבו ראשונים שהוא "משום דאקדמי קרא, דכתיב כי יקח דהיינו כסף" (חידושי הרשב"א ריש קידושין, וראה גם ריטב"א שם, ועוד).

ועד"ז יש לומר בנדון דידן, שבהתאם לזה שקידושי כסף הוקדמו בכתוב לכן נהגו ישראל לקדש בכסף דווקא.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"כ' עמ' 215)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"מעקה" בכדי להיבדל מן הגשמיות

מעט הנישואין יש לבנות "מעקה" / חידוש עצום בהחדרת רוחניות בדברים גשמיים / התעלות האדם דווקא על ידי קידוש הגשמיות / להתעסק בדברים גשמיים אבל להעמיד "מעקה" בינו לבינם

כאשר אדם בונה בית חדש, או קונה בית ישן (ספרי עה"פ שלהלן) שלא הי' ברשותו קודם, מוטל עליו חיוב לבנות מעקה לגג הבית, כפי שנאמר בפרשתנו (כב, ח) "כי תבנה בית חדש, ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו".

והנה, הכתוב דיבר על מי שבנה בית חדש, ולא הזכיר את מי שקנה בית ישן. ויש לתמוה בטעם הדבר: מכיוון שחיוב המצווה מוטל הן על הבונה והן על הקונה בית ישן, מדוע נקט הכתוב רק "כי תבנה בית חדש"?

ויש לבאר תוכן עניין מצוות מעקה ברוחניות, ואזי יתברר כיצד דווקא בעניין שהוא בבחינת "בית חדש", יש צורך ב"מעקה" רוחני. כי בענייני בית חדש יש להיזהר מסכנה של "יפול הנופל ממנו", וכפי שיתבאר לקמן.

מעט הנישואין יש לבנות "מעקה"

אשתו של האדם מכונה "בית", כפי שדרשו חז"ל "ביתו זו אשתו" (משנה ריש יומא), וכפי שאמר ר' יוסי שהי' קורא "לאשתי – ביתי" (שבת קיח, ב). וממילא עניין "כי תבנה בית חדש" בעבודת האדם הוא עת נישואי האדם, כאשר מתחיל סדר חדש בעבודתו את קונו.

טרם חתונתו, מונח היהודי בענייני קדושה בלבד, והוא אינו עמל לפרנסתו. אמנם, מעת נישואיו, מוטלים ריחיים על צווארו, ועליו להתעסק בפרנסה הגשמית, בבחינת "אדם חורש ואדם זורע" (ברכות לה, ב).

ועל זאת מזהירה תורה: "כי תבנה בית חדש" – כאשר מוטל על יהודי להתחיל עניין חדש של התעסקות בפרנסה ועניינים גשמיים, הרי "ועשית מעקה" – יש לו להציב לעצמו גדרים וסייגים חדשים בעבודתו הרוחנית. וטעם הדבר הוא בכדי למנוע מצב של "כי יפול הנופל ממנו" – מעת חתונתו נמצא יהודי בבחינת "נופל", משום שאינו פרוש מענייני העולם כפי שהי' קודם, והוא מקדיש חלק מזמנו לעסקי הגשמיות. ואם לא יהי' זהיר ביותר ויציב לעצמו גדרים חדשים, קיים חשש שהתעסקות זו תמשוך אותו עוד יותר לגשמיות וחומריות. וזהו "כי יפול הנופל" – שה"נופל" מעיקרא יפול וירד עוד.

באמת, יכול יהודי להשיג התעלות עצומה על ידי עסק הגשמיות כראוי, וכפי שיתבאר לקמן, אך זאת בתנאי שהוא מציב לעצמו "מעקה" שימנע ממנו שקיעה בגשמיות ובחומריות.

חידוש עצום בהחדרת רוחניות בדברים גשמיים

בסו"ק (ראה ספר המאמרים תפ"ח עמ' נג) מבואר אשר "בית" קאי על גוף האדם, ועניין "כי תבנה בית חדש" קאי על כללות עבודת האדם לזכך ולקדש את גופו ואת העניינים הגשמיים אשר סביבותיו.

עבודה זו נקראת בשם "בית חדש", משום שיש בה חידוש כפול:

א. נשמת האדם בהיותה למעלה התעסקה רק בעניינים קדושים ונשגבים, ולא הי' לה שום עסק עם זיכוך דברים גשמיים. וממילא זיכוך ה"בית" – הגוף והגשמיות, היא עבודה חדשה.

ב. בהליכה מחיל אל חיל בדרגות רוחניות, אין חידוש כל כך, ועיקר החידוש הוא דווקא בעבודת קידוש וזיכוך הגשמיות. עניינים גשמיים הם רחוקים בתכלית מרוחניות, ואין להם כל ערך ושייכות לדבר רוחני. ואף שלכאורה אין הרוחניות יכולה לחזור כלל בדברים גשמיים, טבע הקב"ה חידוש מיוחד, שעל ידי עבודתן של ישראל, שמנצלים את העניינים הגשמיים לשם שמים ולעבודתו ית', אפשר לקדש ולזכך גם את הגשמיות.

וזהו סוד "כי תבנה בית חדש": "בית" הם ענייני הגשמיות, ובהם פועלים בני ישראל חידוש מיוחד, שעל ידי עבודת זיכוך הגשמיות, הם מחדירים קדושה רוחנית גם בדבר גשמי. ובעבודה זו דרוש "מעקה" כפי שיתבאר לקמן.

התעלות האדם דווקא על ידי קידוש הגשמיות

ה"חידוש" שבעבודת זיכך הגשמיות, אינו רק בכך שהיא עבודה חדשה שלא הייתה לנשמה למעלה, ובכך שנפעל בה ייחוד מחודש בין רוחניות לגשמיות – אלא היא חידוש גם בעבודת האדם. ודווקא בעבודה זו יכול האדם להגיע למדרגות נשגבות וגבוהות לאין ערוך.

עבודת נשמת האדם מצד עצמה הרי היא מוגבלת לפי ערך. ואילו כאשר מתייגע האדם ומברר ומזכך את גופו הגשמי, ניתנים לו כח ועוז עצומים בעבודתו. וכמו למשל בעניין אהבת ה', שנפש האלוהית מצד עצמה יכולה להגיע רק לדרגה מסוימת באהבה, ואילו כאשר עמל היהודי לזכך את נפשו הבהמית וגופו ולהחדיר בהם גם כן את אהבת ה', הרי אז מתעצמת אהבתו לאין ערוך ולאין שיעור (ראה ספר הערכים ח"א עמ' תצח ואילך).

גם בנוגע להמשכת גילוי אורו ית', נפעל "חידוש" עצום על ידי עבודת בירור וזיכך הגשמיות: באופן רגיל נמשך בעולם גילוי אור הקדושה באופן מדור ומצומצם שהעולם השפל יכול להכילו. אמנם, על ידי עבודת בני ישראל לברר ולזכך את הגשמיות, הם ממשיכים בעולם גילוי אור עצום ומופלא, אשר באופן רגיל אינו יכול כלל להתגלות בעולמות.

וכפי המבואר בסה"ק (ראה תניא פל"ו. המשך תרס"ו עמ' ד. ועוד) שתכלית ומטרת בריאת העולם היא מה ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" – שבני ישראל יקדשו ויבררו את ה"תחתונים" – הם ענייני הגשמיות והגוף, עד אשר יהיו ראויים שישכון וידור בהם השי"ת. ונמצא שדווקא על ידי שמקדשים ומזככים את ענייני הגשמיות, זוכים להמשיך שיהי' הבורא ית' בעצמו דר בעולם השפל. והמשכה זו, "חידוש" עצום הוא לגבי שאר ההמשכות האלקיות לעולם.

אמנם, עבודה זו של התעסקות בקידוש וזיכך ענייני הגשמיות, עלי' להיעשות מתוך זהירות מופלגת שלא להיגרר אחר עניינים חומריים. ולפיכך ציוותה תורה שקודם שעושה האדם את ה"בית חדש" – את החידוש הנפלא שבעבודת זיכך הגשמיות, יש לבנות ולהציב "מעקה" – הגבלות וזהירויות חדשות שלא יפול וישקע בתוך הגשמיות.

להתעסק בדברים גשמיים אבל להעמיד "מעקה" בינו לבינם

ומכל האמור עולה הוראה לעבודת האדם בבירור וזיכך הגשמיות:

מחד, אסור לו לאדם לפרוש מענייני העולם ולהסתגר בד' אמות של תורה ועבודה בלבד, אלא מחויב הוא להתעסק גם בענייני הגשמיות ולקדשם. כי תכלית בריאת האדם היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ו"דירה" זו היא בדברים הגשמיים והנחותים דווקא. והתעסקות זו לא תהי' ירידה עבורו, אלא אדרבא – על ידה יגיע ל"בית חדש" – לעילוי

מופלא בעבודתו ובהמשכת אור הקדושה בעולם.

ויחד עם זאת, מזהירים אותו שבהתעסקות זו אין לו להיגרר אחר ענייני הגשמיות כשלעצמם, אלא הוא צריך לבנות "מעקה", שיוצב כמחיצה בינו לבין ענייני הגשמיות. אמנם מתעסק הוא בעסק הפרנסה, אך אין זאת שנפשו מתקשרת בדברים הגשמיים. הוא אינו רוצה בגשמיות כשלעצמה, אלא רק ככלי עבור הגשמת "תאוותו" של הקב"ה שתהי' לו ית' "דירה בתחתונים". וממילא באמת הוא מובדל מן הדברים הגשמיים, ו"מעקה" עומד בינו לבינם.

והדברים אמורים בפרט כלפי חתנים העומדים בהקמת ביתם בישראל:

נישואיו של איש ישראל פרטי הוא עניין נעלה ביותר, אין זה "בית חדש" רק עבורו. כי בכך שהחתן מתחיל להתעסק בענייני הגשמיות מתוך כוונה לזככם ולקדשם לעבודתו ית', הרי הוא בונה "בית חדש" לשכינה. הוא ממשיך המשכות קדושות שבבחינת "חידוש" לעולם הגשמי, שלא הי' ביכלתו להמשיכן טרם ש"נפל" להתעסק בענייני חרישה וזריעה.

אמנם עליו להיזהר ולהישמר שיעשה לו "מעקה" וזהירות שלא לשקוע בענייני חומריות:

ישנם הטועים לומר, אשר חתן מיום חופתו עומד במצב בטוח ושמור יותר. זה עתה נמחלו כל עוונותיו (ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג), הוא נקי מחטא, ואינו צריך להגדיר ולסייג עצמו ביותר, משום שכל החטאים והפגמים עברו ממנו.

אך באמת, החתן צריך לשמור עצמו בשמירה מעולה ועצומה יתר על מה שהי' קודם חתונתו. בשנים שמקודם לא הי' רגיל להתעסק ולהקדיש זמן רב לעניינים גשמיים, ומעתה הרי יהי' ריחיים על צווארו ועלול הוא לשקוע בחומריות (וראה במקור הדברים, שמעת שמתעלה על ידי זיכוך הגשמיות, הרי עליו לשוב מחדש בתשובה נעלית יותר גם על פגמי העבר שנמחלו לו).

וכאשר "זכו - שכינה ביניהם" (סוטה יז, א), והבית חדש של החתן והכלה המיוסד על עבודה בזיכוך וקידוש עניינים גשמיים, מביא לבניין ה"בית חדש" - הם נישואי הקב"ה וכנסת ישראל בבוא גואל צדק.

פנינים

דרוש ואגדה

בין "עטיו של נחש" ל"על עץ"

ובי יהי באיש חטא משפט מות והומת
ותלית אותו על עץ

(כא, כב)

דבר בעולם שיכול לפגוע בה, והיא נשאת
לעולם למעלה מכל ענין החטא (ראה זח"ג טז,
א. שם יג, ב). וכאשר "פנימיות" זו של הנשמה
מאירה בגלוי אצל האדם עד שהיא חודרת
ופועלת גם על חיצוניותו – הרי לא יכולה שום
זוהמא לבוא לשם, ולא קאי כלל ב"עטיו של
נחש".

וזהו מה שאמר האריז"ל על הרמ"ק, שאצלו
לא הי' שייך גם "עטיו של נחש", כי להיות
שגילה פנימיות התורה, שקשורה עם פנימיות
הנשמה (ראה זח"ג עג, א, ועוד), לא נדבק בו שום
דבר מזוהמת הנחש. וא"כ "למה ימות"? וע"ז
מתרץ שהוא אך ורק "מחמת עץ הדעת שגזר
מיתה", היינו, שכן גזר הקב"ה שיהי' ענין
המיתה בעולם.

(עי' לקוטי שיחות חכ"ד עמ' 132 ואילך)

"שוויתי ודוממתי" המוחה את עמלק

תמחה את זכר עמלק

באיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה
(כה, יט. רש"י)

יש לבאר מה שהזכיר רש"י חיוב מחיית
סוג המדבר והחי, אך לא סוג הדומם בעבודת
האדם לקונו:

מבואר בספרי חסידות (תו"א פה, א ואילך. ד"ה
והי' כאשר ירים תר"פ. ועוד) ש"עמלק" בעבודת
השי"ת הוא טומאת הקרירות שמקרה את האדם
שלא להתפעל מעניני קדושה ואלקות, ומחיית
זכר עמלק היא על ידי עבודת קבלת עול מלכות
שמים, שנגדה אין עמלק יכול להלחם, ובכוחה
יכול האדם להתגבר על עמלק עד למחיתו
ממש.

ונמצא, שבכח עמלק להלחם בנפשו

ידוע מה ש"האריז"ל דרש בהספדו להרמ"ק,
כי יהי' באיש חטא משפט מות, פירוש שיחסר
טעם משפט מות, כי לא פעל רע, ולמה ימות,
ותלית אותו על העץ, מחמת עץ הדעת שגזר
מיתה, בשביל כך מת" (יערות דבש ח"ב (דרשות
בק"ק אה"י דרשה ב בסופה)).

ולפום ריהטא משמע שהוא כעין מאמר
חז"ל ד' מתו בעטיו של נחש" (שבת נה, ב. ב"ב
י, א), שצדיקים אלו מיתתם היתה רק מחמת
"עצתו של נחש", ש"נגזרה גזירת מיתה על
כל תולדותיו של אדם הראשון" (רש"י ב"ב שם).
אמנם יש לומר שמבוארת כאן מעלה גדולה
יותר:

בספר תורה אור (ס"פ משפטים) מבאר כ"ק
אדמו"ר הזקן נ"ע דהפירוש הפנימי ב"מתו
בעטיו של נחש" הוא שלמרות היות ד' אלו
צדיקים גמורים, מ"מ נשאר בהם "איזה שמץ
מזוהמת הנחש שלא יכלו להסירו מכל וכל"
והוא ה"גסות רוח שנעשה בטבע האדם. .
שרואה את עצמו ומכיר חסרונו או יודע שזה
טוב לו". והיינו, דהא שמתו צדיקים אלו הוא
מחמת שנשאר בהם "שמץ" זוהמא מהנחש.
אלא, שזוהמא זו לא נדבקה בהם מחמת
מעשיהם שלהם ח"ו, אלא כי הנחש הביא
זוהמא לעולם (ראה שבת קמו, רע"א, ועוד), ומחמתו
נדבקה גם בהם זוהמא זו, שגרמה למיתתם.

אך, זוהמת הנחש יכולה לפעול רק
בחיצוניותו של איש ישראל בלבד, כי פנימיות
הנשמה נשאת בשלימותה ובלי פגם, ואין שום

פנינים

הבהמית של האדם, ואפילו בנפשו האלקית ונשמתו הקדושה יכול עמלק להלחם ולפגוע במדות ורגשות הקדושה של האדם הבאים מנשמתו. אך נגד מידת הקבלת עול – אי אפשר לו להלחם.

וענין זה נרמז בלשון רש"י:

"מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק" – רומז למלחמת עמלק במדות נפש האלקית, שהרי "איש" רומז על עבודת המדות של הקדושה (ראה לקו"ת שה"ש כה, א. ועוד) ו"אשה" גם כן מרמזת על עבודה זו, שהרי "אשה" היא המקבלת מ"איש". ועמלק יכול לפעול שמדות אלו לא יהיו בתוקפן אלא ב"קטנות" – "מעולל

ועד יונק", ולכן יש למחות את זה.

"משור ועד שה" – רומז על נפש הבהמית, שיש בה כמה סוגים, "שור" הנוגח בתוקף וחוזק – נפש הבהמית תקיף וחזק, ו"שה" – נפש הבהמית חלש, רך וקטן (ראה לקו"ת ויקרא ב, ד. אמור לו, א. קונטרס התפלה עמ' 20).

אמנם, סוג הדומם לא הזכיר רש"י, מאחר שדומם רומז על קבלת עול מלכות שמים – "אם לא שוויתי ידוממתי" (תהלים קלא, ב), שבזה אין לעמלק שום אחיזה, ואדרבה, עבודה זו היא המוחה את זכר עמלק ומבטלת אותו כליל.

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ד עמ' 91 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

שיטת הרמב"ם בגדר הנושא ודעתו לגרש

יביא ב' מקומות שפירש הרמב"ם איסור לאיש להיות נשוי לאשה שדעתו לגרשה, ויקשה כמה קושיות בדבריו / יקדים חקירה בכללות טעם האיסור, ועפ"ז יוכיח מקורות הרמב"ם לב' דינים באיסור הנושא ודעתו לגרש, מב' סוגיות בש"ס

איסור לִישָׂא על מנת כן, אלא גם מי שכבר נשא אסור עליו לִהְיוֹת חיי הנישואין אם נעשתה דעתו לגרשה, ובהל' איסור"ב השמיט הך דינא; ומאידך התם דוקא שינה להוסיף מקור מקרא דאל תחרוש גו' (ובמקורו בש"ס הובא הך קרא הן לענין שלא ישא כו' – ביבמות לז:, והן לענין שלא יקיימה תחתיו – בגיטין צ:), וכן הוסיף שם "ואם הודיעה בתחלה . . מותר".

ואפ"ל דקושיא מיתרצת בחברתה, דכיון שרק בהל' איסור"ב הביא ההיתר דאם הודיעה כו', להכי נקט שם רק האיסור דלא ישא ולא האיסור דלא תשב תחתיו, כי

כתב הרמב"ם בהל' גירושין פ"י הכ"א "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה, ולא תהי' יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה". וחזר ושנה הדין בהל' איסורי ביאה פכ"א הכ"ח "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך, ואם הודיעה בתחלה שהוא נושא אותה לימים מותר".

וי"ל אמאי הוצרך לכופלו, שלא כרגיל בחיבורו. ובאמת נר' דכוונה אחרת לו בכל פעם, שהרי בהל' גירושין שינה והוסיף הדין ד"לא תהי' יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה", היינו דאינו רק

חברו יושב עם החורש רעתו ויש לו צער לעזמת היושב עם מי שאינו חורש רעה (ורק שמאיזה טעם קשה לו לצאת משיבה זו), וא"כ מחוייב להמנע מחרישת רעה כדי לסלק צער זה.

והוא הוא גם שורש מח' הפוסקים הנ"ל אי מהני הודעתו בשכבר יושבת תחתיו, דאם הוא משום צער האשה הרי דוקא בשההודעה באה בתחילה "סברה וקבלה" ולית לן בה (לי' הח"מ שם), אבל כשכבר יושבת ומודיעה הרי עתה "מה לה לעשות נכיון שמ"מ רוצה להמשיך לישב תחתיו, ולבה מצטערת בקרבה" (לי' הח"מ שם), אבל אם הוא רק משום מדה מגונה דהבעל, הרי במודיע שפיר דמי, ודו"ק.

וי"ף דלשי' הרמב"ם תרווייהו איתנהו בי', היינו שיש ב' דינים באיסור הנ"ל (דין אחד מצד הנהגת האדם ודין שני מצד צער רעהו), ומקורם בב' סוגיות הש"ס:

דביבמות (שם) תנינא "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה משום שנאמר אל תחרוש גו", וקאי בדין האיסור מצד הגנאי של החורש רעה, כפשטות תוכן הכתוב - שהאיסור הוא עשיית הרעה - מצדו - בעוד הלה "יושב לבטח", ואיסור זה חל (להרמב"ם) דוקא כאשר הישיבה עם רעהו באה מלכתחילה באופן שחורש רעה, והיינו שזוהי כוונתו בתחלת הנישואין - ע"מ לגרשה לאח"ז, דדוקא אז איכא הנהגה מגונה מצד החושב רעה שהלך מלכתחילה ועשה מעשה מגונה לישב עם חברו "לבטח" אף שחושב עליו רעה;

אבל בגיטין אשכחן דרבא קרי האי קרא אמאן דלבו לגרשה והיא יושבת תחתיו

ס"ל דהיתר זה ישנו רק גבי איסור דתחלת נישואין, שבוה שייך שיודיעה "בתחילה" כו', משא"כ בהדין שהביא בהל' גירושין כשכבר "יושבת תחתיו", ס"ל דלא שייכא האי היתרא, עיי' בחלקת מחוקק ופר"ח אה"ע ר"ס קיט מח' הפוסקים בזה. ובדרך זו יש לישב גם הא דהביא הקרא רק בהל' איסור"ב, ובהקדם הידוע שאין דרכו בחיבורו להביא כל המקורות שבכתובים שהובאו בש"ס כו' (מלבד בריש ההלכות ובכתורות, לגבי כללות המצוה המדוברת כו'), אלא כאשר הדבר נחוץ להגדרת ההלכה לדינא, ומעתה י"ל שההיתר ד"הודיעה בתחילה" גופא נלמד נמי מהאי קרא, כמשי"ת, ולהכי הביאו דוקא היכא דהביא היתר זה.

ובחקדים חקירה בגדר איסור אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך (דמובן שכתוב זה מיירי ב"רעה" שאין בה איסור מצ"ע, והאיסור הוא רק מצד שבה בשעה "יושב לבטח כו'"), דאפ"ל שההדגשה באיסור זה היא עצם ההנהגה המגונה מצידו של החורש רעה, שמרמה את חברו וחורש עליו רעה כאשר הלה אינו יודע וסמוך ובטוח עליו, אבל אפ"ל שהעיקר הוא הצער ובזיון הנגרם לחבירו בזה שהמשך ישיבתו עימו היא באופן בזוי, מאחר שממשיך לישב אצל מי שחורש עליו רעה.

ונפק"מ היכא דהודיע החורש רעה לחבירו ע"ד מחשבתו ואעפ"כ רוצה חברו להמשיך ולשבת עמו, דלאופן הא' הרי אין כאן מרמה ומותר, משא"כ לאופן הב' סו"ס לא יצא מכלל איסור מאחר שבפועל

האיסור. ועוד זאת, דלפי הנ"ל דב' ההלכות חלוקות בגדרן - הו"ל להביא האיסור ד"לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה" רק בהל' איסור, ביחד עם (המקור מהכתוב ו) ההיתר, ובהל' גירושין הו"ל להביא רק הדין (דמס' גיטין) ד"אם יושבת תחתיו כו", ומ"ט הביא בהל' גירושין ב' הדינים.

ויובן בהקדם שינוי הלשון, דבהל' גירושין כ' "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה", ובהל' איסור ב' "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה".

וע"כ מסתברא דלשי' הרמב"ם יש כאן ב' דינים, א' דין בדיני אישות וגירושין כיצד ראויים להיות נישואין וכיצד א"ל להם להיות, ב' איסור מסויים באופן ההנהגה בין איש לאשתו בכלל שמקומו בהל' איסור ב', והוא מהכתוב "אל תחרוש גוי".

פי' דהנה כללות מהות וגדר נישואין דאיש ואשה (כדבעי) הוא "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", קנין ודבקות תמידי, בלי שום פרט המוליך וגורם להפסק [ויענין הגירושין הוא דבר המתחדש נגד מה שחל ע"י הקידושין והנישואין, שמחליש וסותר ועד שכורת הקשר ("דבק") הזה]. ולכן כשקנין ותוכן הנישואין הוא באופן שיש בו פרט היפך של "ודבק", אם בתחלת הנישואין ואם לאחר זמן, ה"ז חסרון בעצם מהות הנישואין. וזהו תוכן ההלכה שבהל' גירושין "לא ישא כו' ודעתו לגרשה ולא תהי' יושבת כו' ודעתו לגרשה", היינו דאף שאין בזה איסור, מ"מ בא לפסוק בזה בדיני נישואין דלא זהו ענין "נישואין" לאמיתו ע"פ תורה, ולכן "לא" יעשה כן.

ומעתה מחזור היטב מה שהמשך

ומשמשותו, והיינו שחידש על הברייטא דיבמות, דמכלל הכתוב נמי דביושבת תחתיו וחרש רעה אי"ז הנהגה מתאימה [אלא שלא זהו פשטות הכתוב, וכדדייק "קרי עלי' כו'", היינו דגם ע"ז אפשר לקרוא הפסוק], אולם בכה"ג האיסור אינו (כ"כ) מצד גנות ההנהגה של החורש רעה, כ"א מפני שהמשך ישיבתו של רעהו אתו "לבטח" הוא מצב בזוי ומצער, מאחר שחורש עליו רעה, וכנ"ל. ומובן שמצד דין זה ד"אל תחרוש", איסור גרימת הצער, אין מועילה הודעה שבתחלה וכנ"ל.

והן הן ב' ההלכות ברמב"ם. דבהל' גירושין הביא דינו של רבא, ביושבת תחתיו כו', ומשום גרימת צער; ובהל' איסור ב' הובא רק האיסור דהברייטא גבי נושאה מתחילה, וזהו ששם דוקא הוצרך להביא הכתוב אל תחרוש גוי, וכן לא הזכיר התם האיסור בשכבר יושבת תחתיו, כי כוונתו להשמיע כאן הגדרת ההלכה והחידוש דין שישנו גבי נושאה מתחילה דוקא (משא"כ בהל' גירושין שהזכיר איסור זה שלא ביחוד, אלא ביחד עם היושבת תחתיו), שבו דוקא איסורו הוא משום ההנהגה המגונה ד"אל תחרוש" (ולא מטעם גרימת צער כו'), ולהכי הכא דוקא איכא ההיתר היכא דהודיעה בתחילה שהזכיר כאן דוקא.

איברא דעדיין אינו מיושב לגמרי, כי מפשטות ל' הרמב"ם בהל' איסור ב' "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר כו' ואם כו'", משמע דבא להודיע לא רק הגדרת ההלכה שכבר כתבה בהל' גירושין (והאופן שיותר), אלא גם (ובעיקר) גוף

עלי' אל תחרוש גו', ולכאו' צ"ע מאי עבידתי' הכא, וגם מה מקום לספק דר"מ אחר שמפורש בברייתא דיבמות דלא ישא כו'; ומהאי גופא הוכיח הרמב"ם, דהספק הי' בכללות גדר הדין אם הוא מעצם פרשת נישואין (וגירושין), או רק איסור פרטי מטעם אל תחרוש גו', ותשובת רבא דקרי עלי' כו' היינו לא דאסור מצד "אל תחרוש" (דאז הול"ל "לא תהי' יושבת כו' משום אל תחרוש" או "אסור משום כו' וכיו"ב) אלא דהפסוק הוי גילוי מילתא שאין אלו נישואין כדבעי, כי בנישואין כאלו קרי עלי' כו';

ונמצא דביבמות בא הכתוב אל תחרוש גו' כמקור הדין ד"לא ישא כו'", ובגיטין הרי זה רק גילוי מלתא לענין גדרם של נישואין ע"פ תורה, שכל זמן הנישואין ה"ודבק באשתו" הוא בשלימות בלי פרט של הפסק כו'.

ועפ"ז מובן גם הטעם שלא הביא הרמב"ם בהל' גירושין הא ד"אם הודיעה כו' מותר", כי הך היתר הוא רק כלפי האיסור ד"אל תחרוש גו'", אבל אי"ז נוגע ומשנה בשייכות להחסרון בגוף גדר נישואין (וגירושין), דגם כשמודיעה סו"ס הרי חרישת הרעה גורעת בגוף ענין הנישואין (והגירושין).

הרמב"ם באותה ההלכה (היינו דחד ענינא הוא) "ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא א"כ מצא בה ערות דבר שנא' כו' ואין ראוי לו למהר לשלח אשתו ראשונה", כי תוכן דינים אלו אחד הוא, דגדר ענין הנישואין מצד עצמם הוא "ודבק", ונישואין אלו אינם נותנים מקום להפכו (פירוד) כ"ל.

אמנם ישנו דין נוסף ד"אל תחרוש גו'", והוא איסור בהנהגות בני אדם זל"ז, וכן בהנהגת איש ואשה - ד"אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה". ולכן כ' הרמב"ם דין זה בהל' איסור"ב, בפרק שבו מבאר גדרי הנהגות איש ואשה זל"ז, ביניהם (וכן כלפי בניהם וכו'), עיי"ש.

וי"ל שמקור הרמב"ם לזה הוא מב' המימרות הנ"ל בש"ס, דהנה ביבמות באה הברייתא הנ"ל בהמשך לכמה מאמרים ע"ד איסורי חתנות באופנים שיש בהם חששות ותקלות (ואף הרמב"ם הקדימם לנדר"ד), ובהמשך לזה "לא ישא כו' משום שנאמר אל תחרוש כו'", אבל בגיטין בא הדבר לאחר דו"ד במח' תנאי מתי מותר לגרש, כדילפינן מהכתובים דפרשתנו, וכמה שקו"ט אימתי מותר לגרש, ואימתי מהני הגירושין, וכן כמה מדות בקשר איש ואשה בשייכות לגירושין כו', ולאח"ז מספקא לר' משרשיא גבי מי שלבו לגרשה ויושבת תחתיו, והשיבו רבא במה דקרי

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

גירושין – חלילה לא להיחפז!

שלילת הגירושין וההכרח בעשיית שלום-בית, גם כאשר עומדים בפני מחשבה
על גירושין

וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת

(תצא כד, א)

שאלת חיים

לפי מה ששמעתי, לצערי הגדול, טרם יושבה אי ההבנה בין בנו... שי' וזוגתו תחי'.
גדולה עוד יותר עגמת נפשי כשאני שומע שהם עדיין לא גרים ביחד, ואפילו יש כאלה
שמדברים על גט ביניהם.

הנני מוצא זאת [בתור] חובתי לכתוב לו, כי בטח יש לו השפעה על בנו, שתדעו,
שמתעסקים כאן בדבר שנוגע לַבֵּן חיי בנו, במילא גם ביחס אליכם, ההורים שלו, זוהי
שאלת-חיים. עליכם להשקיע עצמכם בענין ולפעול שיהי' ביניהם שלום-בית, ושהם
יסתדרו בחיים משותפים נורמליים לעצמם, ללא ההורים שלה וללא ההורים שלו, שאז
יהי' להם יותר קל לחזק את השלום-בית, כפי שצריך להיות בבית יהודי.

שמעתי אודות הטעמים השונים שנותנים שהם מפריעים לחזור ולייצב את השלום-
בית, ושמעתי גם את הטעמים שבנו סיפר לי בהיותו אצלי. ואחרי כל הטעמים האלה
הנני מוצא כחובתי להדגיש, שמשחקים כאן בשאלת-חיים של שני אנשים צעירים,
ואסור לערב בזה שום ענינים צדדיים.

יש גם לזכור מה שתורתנו הקדושה מלמדת אותנו, שהקב"ה אמר, שאפשר אפילו -
במקרים מסויימים - למחוק את שמו הקדוש ובלכד לייצב שלום-בית בין בעל ואשה.
מזה עצמו כבר אפשר להבין כמה גדולה הסכנה לאלו שמפריעים לשלום-בית, וכמה
גדול לאין שיעור השכר לאלו שמסייעים לחזור ולייצב שלום-בית בין בעל ואשה.

סבורני, שאחסוך לכתוב יותר, בדבר להורים שהאושר של ילדם ודאי יקר להם. הנני מקווה, שיעשה כל האפשרי לכנס יחד את בנו עם זוגתו ולחזור ולבנות את השלום-בית, ויעזור הקב"ה שבגלל זה תהי' לכם בריאות ונחת יהודי מילדים אלה ומשאר הילדים שיחיו.

(תרגום מאגרות קודש ח"ה עמ' יב-ג - אגרות קודש מתורגמות ח"א עמ' 252 ואילך)

הנישואין קבלו את ברכת ה'

[מענה לאשה שרצתה להתגרש מבעלה:]

בהקדם: נשאו כדת משה וישראל, בשבע ברכות בשמו של השם.

ה' ברכם ביו"ח (ברכה הכי גדולה לזוג דבנ"י).

ביחד עם זה הטיל עלי' (ועל בעלה שי') מצוה מהכי גדולות - לגדלם ולחנכם ועד להביאם לחופה ובאופן הכי טוב, היינו שניהם ביחד, מבית שלם. וכאמור זהו אשרה האמתי (בעוה"ז ובעוה"ב) ותפקידה ושליחותה בפני כל מכירי' וכ' נשי בני', ולכן אי אפשר שתרגיש עצמה מאושרת (ואפילו במנוחת הנפש סתם) באם תפרד מבעלה ח"ו.

לאחרי שינשאו כל יוצאי חלציהם שי' יש מקום להתבונן הלחשוב עד"ז או לא.

כיון שזהו ציווי תורתנו הקדושה (השם) בודאי שזהו טוב ואושר אמתיים.

(מכתב משלחי אדר תנש"א. נדפס בלקוטי שיחות חל"ח עמ' 189-90)

[מענה לאשה שרצתה להתגרש וחשובת שאי"ז זיווגה האמיתי ושיש לה פחדים:]

החתונה הייתה כדת משה וישראל, ז' ברכות וכו' - ז.א. שזהו זיווגה האמיתי, ואין כל מקום למחשבות כאלה שכותבתן. וכבר אמרתי לה, שעלי' לקחת job [- עבודה] ולהיות עסוקה, ולחיות חיי' ע"פ התומ"צ. ובמה שספק אצלה - להתייעץ עם נשי חב"ד. ואז יבטלו הפחדים שלה וכו'. ואכפול עוה"פ - שתחפש ותמצא משרה מתאימה.

(לקוטי שיחות חל"ח עמ' 190)

קבלת הטיפול הדרוש

קבלתי את מכתבו המפורט . . אודות נדודיו עד בואו לארץ הקודש ת"ו ומצב חיי המשפחה שלו, ושואל דעתי אודות זוגתו תחי':

דעתי היא שאינו צריך לחשוב על פירוד, ח"ו, מזוגתו תחי', ו[עלין] להיות חזק בבטחון בהשם יתברך, שהוא ברוך הוא ישלח לה רפואה והיא תשוב הביתה בריאה, ותוכל לגדל יחד [איתן] את ילדיכם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

לקראת שבת

כא

טוב הדבר שהכניסו את זוגתו תחי' לבית רפואה, שם תקבל את הטיפול הדרוש.

מה שכותב אודות חמיו וחמותו שיחיו - תמיד קשה לשמוע טענות מרחוק, דעתי היא שיושיב שלושה מזקני הרבנים שלנו מאנ"ש, או שהוא וחמיו יסכימו על אחד הרבנים, והם - או הוא - ישמעו את הטענות שלכם ובודאי ימצאו מוצא. ויבקש את הרבנים לכתוב לי את דעתם בזה לאחר שישמעו את הטענות משני הצדדים.

הנני שמח לשמוע מסדר יומו בלימוד, ורצוני להציע לו, שיהיו לו גם ענינים של תורה בעל-פה, כמו הפרקים הראשונים בתניא, מאמר חסידות מכ"ק מו"ח אדמו"ר, וכמה פרקי משניות, כדי שבהליכתו אל ומהעבודה וכיוצא בזה ובעיקר כאשר מתחילות ליפול מחשבות זרות, יהיו לו מיד דברי תורה במה לדחות את המחשבות זרות, וכמאמר, מעט אור דוחה הרבה חושך.

בברכת רפואה קרובה לזוגתו תחי' ואשר ביחד עמה תגדלו את כל ילדיכם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

(תרגום מאגרות קודש ח"ה עמ' לח ואילך - אגרות קודש מתורגמות ח"א עמ' 258 ואילך)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'

מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

בשקשורים למעלה לא נופלים למטה

סיפור נפלא על הרב הצדיק רבי מאיר מפרמישלן, והוראה אשר "מי שקשור למעלה לא נופל למטה"; הסברו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע על אמרה זו, ועצתו למי שח"ו נופל וקשור למטה

כי יפל הנפל

ראוי זה ליפול

(תצא כב, ח. רש"י)

"מאיר'ל קשור למעלה ולכן יכול ללכת גם במעלה החלקלק"

הי' זה בחורף תרס"ג, אבי [הרבי הרש"ב נ"ע], שהה משך זמן של כמה חדשים בוינה אצל הפרופסורים [לצרכי רפואה], גם אני נלוויתי אז אל אבי, והי' לו סדר לבקר מזמן לזמן בשעות הערב ב"מנינים" של חסידי פולין להיות בין חסידים, לשמוע סיפור שהם מספרים, לשמוע אמרה חסידית, הנהגה ומדה טובה.

ביום רביעי בלילה, ליל חמישי, חמשה עשר בשבט, ביקר אבי באחד ה"מנינים", בו ישבו כמה ישישים ושוחחו ביניהם. כשאבי ואני התקרבנו אליהם, שמענו שהם מספרים סיפורים מהרב הצדיק רבי מאיר מפרמישלן.

אחד הספורים הי':

במקום מגורו של הרב הצדיק רבי מאיר הי' בית הטבילה מאחורי הר גדול. בימות החורף כשהדרך היתה חלקלקה בגלל השלגים היו מוכרחים ללכת מסביב להר, שכן היתה סכנה ללכת במעלה ההר מפאת החלקה ושבירת ידים ורגלים, ואילו הרב הצדיק

רבי מאיר הי' הולך תמיד דרך מעלה ההר ואף פעם לא החליק.

פעם אחת, בזמן כאשר הדרך היתה חלקלקה, והרב הצדיק רבי מאיר הלך לבית הטבילה כדרכו בקודש בדרך הרגילה שבמעלה ההר, הנה באותו זמן הגיעו כמה אורחים אברכים עשירים, 'נאורים' קצת, שלא החזיקו במופתים. כשראו שהרב הצדיק רבי מאיר הולך אל ההר בביטחה כמי שהולך על דרך מסולל ומרוצף היטב, רצו להראות שגם הם יכולים ללכת בדרך החלקלקה.

כשנכנס הרב הצדיק רבי מאיר לבית הטבילה, החלו האברכים ללכת במעלה ההר, ומשק התחילו ללכת כמה צעדים, מעדו וניזוקו קשות עד שהי' צורך ברופא וברפואות.

אחד האברכים הי' בנו של אחד המקורבים. כשהביא אור כוח ושאל את הרבי הרב הצדיק רבי מאיר: אף אחד אינו יכול ללכת בדרך החלקלקה שבמעלה ההר לבית הטבילה, ואם הולכים – מועדים ונופלים, ואילו הרבי הולך תמיד באותה הדרך?

ענה לו הרב הצדיק רבי מאיר:

"כשקשורים למעלה לא נופלים למטה. מאיר'ל קשור למעלה ולכן הוא יכול ללכת גם במעלה ובמורד ההר החלקלק".

"מה אתה נאנח – אם קשורים למעלה לא נופלים למטה!"

לפי הסדר שקבעו הפרופסורים לאבי, הי' עליו ללכת מבית הכנסת לטייל.

הי' זה בליל ירח יפה, מזג אויר נעים ושקט, וטיילנו באחד מרחובות וינה הרחבים, ששדרות עצים חוצות אותם, הירח הפיץ אורו על פני הרחוב, עד שבמרחק של כמה צעדים אפשר הי' להרגיש אף בדבר הקטן ביותר.

אבי הלך תפוס רעיונות, דבר שעורר תשומת לבם של העוברים ושבים.

תמיד, כשהייתי רואה את אבי במצב כזה, הייתי מעוניין מאד לדעת במה הוא חושב, ועוקב אחרי כל תנועה בפניו, אולי אוכל על ידי כך להבין אילו מחשבות עוברות ברעיונו ובאיזה עולמות מרחף רעיונו עכשיו.

בחסידות מוסבר ההבדל בין דיבור למחשבה. אחד ההבדלים הוא שדיבור הוא גילוי לזולת ואילו מחשבה היא העלם. אחד יכול לחשוב כל היום והזולת לא ידע מה הוא חושב. ומובן בחסידות שפרטי הענינים שהלז חושב לא יכולים לדעת, אבל את כללות הענינים שהוא חושב, אם זה ענין של השכלה או ענין של מדות, אפשר לדעת, זאת יכולים להבין מקווי הפנים.

ארך זמן רב. התחלתי להרגיש שלא בטוב, ההליכה במצב רוח כזה השפיעה עלי שפלות עצמית חזקה, ונפילת רוח חזקה. כל רגע נמשך בעיני כזמן ארוך, ושלא במתכוון

נאנחת קשות.

אבי נעמד, הסתכל עלי במבט חד וחודר, מבט שחודר עמוק עמוק, ואמר לי: "מה אתה נאנח – אם קשורים למעלה לא נופלים למטה!".

אמנם – אומר אבי – מכלל הן אתה שומע לאו, אם קשורים למעלה לא נופלים למטה, ואילו אם לא קשורים למעלה, הרי ח"ו לא זו בלבד שנופלים למטה, אלא גם נעשים קשורים למטה, וזה כבר מר יותר, וגם במצב כזה אסור להיאנח.

צריכים ללמוד חסידות, וללמוד בפנימיות, שיפעל בעבודה בפועל. בחסידות ישנן עצות לכל דבר ורפואות לכל המחלות הרוחניות.

כל זה הוא כאשר לומדים חסידות, מוצאים אז עצות לכל החסרונות, ומוצאים רפואות לכל המחלות. אך, כשלומדים חסידות רק בדרך מקיף ולא שקועים בעבודה בפנימיות, הרי אז "ואין אנו יכולים לעלות", לא יכולים להתעלות מפני שקשורים למטה.

(תרגום מספר השיחות ה'תרצ"ו עמ' 95 ואילך - לקוטי דיבורים ח"ב המתורגם ללח"ק עמ' 360 ואילך)

הוספה

לקט מתוך דברות קודש
בענייני הוראה, הדרכה וחזקת בעבודת השי"ת
דברים אלו לא הוגהו על ידי רבינו, ובאו כאן כמעט ללא עריכה,
באופן שנאמרו, מלבד שינויים קלים להקל על הקורא

עבודת ה' אף בשעת השינה!

חייז האמיתיים של יהודי / עבודת ה' בעת אכילה ובעת השינה / אי אפשר
להתנתק ממקור חיותו (קדושה) לרגע אחד! / עבודת ה' תמידית - שמחה
תמידית! / צריך לפעול אף על ה'גוי' אשר בקרבנו / ההוראה מב' הטעמים ד'איסור
אמירה לנכרי' / השתקעות באכילה ושתי' פוגעת בנפש האלוקית עצמה

חייז האמיתיים של יהודי

הענין שעבודת ה' צריכה להיות בתמידות - הוא אחד מהחילוקים שבין דת ישראל
האמיתית ובין דתות אחרות שבו בני אדם מלבם :

בכל הדתות - כשאדם עושה פעולה מסוימת משך זמן ידוע ביום, חצי שעה או פחות
מזה, די בזה למשך כל היום. משא"כ בדת ישראל האמיתית מוכרח להיות ענין העבודה
בתמידות, באופן שהתורה מקיפה את כל הפרטים שבחיי האדם.

והטעם לזה :

איתא באבות דרבי נתן : "עשרה נקראו חיים ישראל נקראו חיים שנאמר ואתם הדבקים
בה' אלקיכם חיים כולם היום", והיינו, שבני ישראל נקראים "חיים" ע"י דביקותם
בהקב"ה, מזה כל חיותם !

והרי הדביקות בהקב"ה היא ע"י "והלכת בדרכיו" - קיום התורה ומצוות.

ועל זה נאמר "ושמרו דרך ה'" (אשר "דרכו" של הקב"ה הם תורה ומצוות - כפי
שמצינו שהקב"ה מבקר חולים ומניח תפילין - ועד"ז בשאר המצוות) ועי"ז נעשית
הדביקות בהקב"ה, ובמילא - ענין החיים.

וכשם שבחיים גופניים, אי אפשר לחלק את החיות (היינו נקודת החיות) לזמנים

שונים, היינו שאין מציאות לחיות חצי שעה בכל יום בלבד, כיון שכאשר החיות נפסקת לרגע אחד בלבד – מתבטל כל הענין! (ולכן צריכים לעשות פעולות כאלו שהן בבחינת "תחיית המתים") – כן הוא גם בחיים הנמשכים ע"י קיום המצוות, שענין זה מוכרח להיות בתמידות, ואם יפסק לרגע אחד הרי הוא חסר לגמרי.

כל ענייני קשורים עם התורה!

ולכן, הסדר בתורה הוא שכל הענינים קשורים עם התורה:

לא רק ענינים נעלים, ענינים הקשורים במוח ולב, קשורים עם התורה, אלא גם ענינים גשמיים ופשוטים, שלכאורה אין להם שייכות לתורה – גם בנוגע אליהם ישנה הוראה בתורה, וכמ"ש הרמב"ם "שהחכם ניכר במאכלו כו'", ומונה שם עשרה דברים, וביניהם גם ענינים פחותים.

והיינו, שכל הפרטים של יהודי צריכים להיות ע"פ תורה, כדי שלא יהי' הפסק ח"ו בענין החיים.

ולדוגמא: גם בענין האכילה – צריכה להיות עבודה, דהיינו, שהאכילה תהי' לשם שמים.

[ואדרבה: בימינו עיקר העבודה היא באכילה, ולא בתענית –

כפי שאמר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, שבדורות שלפנינו היתה עבודה בענין של צום ותענית, כיון שלא היו מסתכלים כ"כ זה על הנהגתו של זה, ואפילו אם ידעו שפלוני מתענה, לא היו עושים מזה "מציאות" ("קין וועזן"), ולכן הי' אפשר לפעול שענין התענית יהי' באמיתיות; משא"כ בימינו, כאשר כל אחד מסתכל על חברו, ומכל דבר עושים "מציאות" – אזי ענין התענית אינו עבודה, כי, אפילו אם יעלה בידו שאיש לא ידע על כך, הרי עצם הידיעה שאם יודע הדבר אזי יעשו מכך "מציאות" ("א' גאנצן צימעס און וועזן"), מביאה אותו לידי ישות ("ער ווערט פון דעם ברייטער ווי לענגער..."), מצד המחשבה שאילו יצויר שהדבר יוודע לחבירו, בודאי יכבדנו מאד! ...]

ולכן, בימינו ענין התענית אינו עבודה, והעבודה היא – באכילה, שתהי' לשם שמים].

והדרך לזה – ע"י ההתבוננות שיתבונן האדם בהמעמד ומצב של נשמתו כמו שהיתה למעלה קודם ירידתה בגוף, שאז היתה בתנועה של אהבה ויראה, ולא היתה לה שום שייכות לענינים גשמיים; ואילו עתה, בהיותה בגוף, מלבד זאת שעושה את הענינים הגשמיים שמוכרח בהם, הרי הוא עושה זאת מתוך תענוג וחשק: אם חסר מלח במאכל מוסיף הוא מלח, וכיו"ב – הרי גם אם עדיין אינו אווז במדריגה זו (שלא ירגיש תענוג בענינים גשמיים), תפעל בו ההתבוננות עכ"פ בהנוגע לפועל, שאכילתו תהי' כדבעי.

‘עבודת ה’ בעת השינה

ויתירה מזה, שאפילו בענין השינה – שאז אין שום חיות בגילוי, ולכאורה האדם הוא כמו בהמה – צריכה להיות “עבודה”:

“אדם מועד לעולם בין ער בין ישן”. ולכאורה, כיון שבשעת השינה האדם הוא כמו בהמה, ואינו שולט בעצמו – מדוע הוא “מועד”? – אך הענין הוא, שכאשר האדם שוכב לישון כדבעי, אזי יהי גם בשעת השינה כדבעי.

והיינו, שכאשר יקרא קריאת שמע שעל המטה, ויתבונן בכל מחשבותיו דבוריו ומעשיו שבמשך היום, ויהיה “ממארי דחושבנא” ויבוא לידי מרירות ולב נשבר, כמ”ש “זבחי אלקים רוח נשברה” – הרי לא זו בלבד שבשעת השינה לא יהיו ענינים לא טובים, אלא אדרבה – ע”י השינה יתווסף עילוי לגבי מעמדו ומצבו בהיותו ער. כפי שמצינו, ש”בשעה שאדם ישן היא (הנשמה) עולה ושואבת לו חיים מלמעלה”, דהיינו ממקום כזה שבשעה שהאדם ער אינו יכול לקבל ממנו (כיון שבשעה שהוא ער ישנן הגבלות הגוף) ורק בשעת השינה שאז מתבטלות הגבלות אלו, ביכולתו לקבל חיות ממקום זה.

– ישנם כאלו שענין זה הוא בגילוי אצלם; אבל אפילו אלו שענין זה אינו בגילוי אצלם, הנה ע”י ההכנה דקריאת שמע שעל המטה כדבעי, נפעל ענין זה אצלם, אף שאינם מרגישים זאת.

עבודת ה’ בכל רגע – שמחה בכל רגע

היוצא מכל האמור – שעבודת ה’ צריכה להיות באופן תמידי, במשך כל כ”ד שעות המעל”ע, כי, רק כשהעבודה היא באופן תמידי יכול האדם לקבל חיות, כנ”ל שבענין החיות אי אפשר שיהי הפסק.

וכיון שהענין ד”עבדו את ה’” צ”ל באופן תמידי, ו”עבדו את ה’” צ”ל “בשמחה” – הרי מובן, שגם ענין השמחה צ”ל באופן תמידי.

והיינו, שמצד זה שהוא יהודי, ועומד בתנועה של דביקות באלקות, ומצד זה הרי הוא חי – מזה לבד צריך להיות בשמחה גדולה ביותר.

וכידוע הסיפור אודות הרה”צ ר’ לוי יצחק מבארדיטשוב, שפעם ראוהו יוצא בריקוד בבית הכנסת לפני תפלת שחרית, ושאלוהו: לשמחה מה זו עושה? מה פשר השמחה עתה – לפני התפלה ולפני כל שאר הענינים? והשיב ר’ לוי יצחק, שבאמרו זה עתה את ברכות השחר – כפי שנוהגים אצלם לומר את ברכות השחר בבית הכנסת – והגיע לברכת “שלא עשני גוי”, התבונן עד כמה מאושר הוא, שהרי הי’ יכול להיות באופן אחר ח”ו, ואעפ”כ “לא עשני גוי”! וא”כ, כמה מאושר הוא שזכה בענין שלא התייגע עבורו כלל,

שזוהי שמחה גדולה ביותר, כמי שזוכה בהון עתק שלא עמל ויגע בו כלל!

(ליל שמחת תורה תשס"ז)

ה"גוי" שבכל אחד

ידוע שבכל אחד ואחד מישראל, מלבד נפש האלוקית שבקרבנו, הרי ישנו גם ה"א-ל זר אשר בקרבך" - ה"גוי" שבאדם עצמו.

וכסיפור אודות ר' שמואל מונקעס, שכאשר הגיע לראשונה לליאזנא לרבינו הזקן הי' זה בשעת לילה מאוחרת. והחליט שיחפש בית שבו דולק עדיין אור, ומסתמא יהי' זה ביתו של רבינו הזקן שהרי בוודאי רבינו הזקן יושב ועוסק עדיין בתורה. וכך הוה, הוא מצא בית שממנו בקע אור ואכן הי' זה ביתו של רבינו הזקן. הקיש ר' שמואל בדלת, וכיון שהשעה היתה מאוחרת ובני הבית נמו כבר את שנתם, פתח רבינו הזקן בעצמו את הדלת ושאל את ר' שמואל מה רצונו, השיב ר' שמואל שרצונו ללון בבית זה. שאלו רבינו הזקן וכי אין שום בית אחר בליאזנא שרצונך לישון דוקא אצלי? והשיב ר' שמואל שרצונו לישון בבית זה דוקא. אמר לו רבינו הזקן אם כן אעיר את הגוי משנתו והגוי יגרשך מכאן, והשיב לו ר' שמואל: רבי, ה"גוי" שלי גדול וחזק יותר מה"גוי" שלכם... ופרץ בבכי.

הרי ה"גוי" ישנו בכאן"א מישראל (מלבד בצדיק גמור "שאין לו יצר הרע כי הרגו בתענית").

וכאן מגיעה ההוראה הנפלאה מדיני איסור "אמירה לנכרי שבות", אשר יש להבטיח אשר לא רק ענייני נפש האלקית יהיו כדבעי, אלא שגם ענייני הגוף ונפש הבהמית, ה"גוי אשר בקרבך", יהיו כדבעי למהוי.

גם בענייני אכילה ושתי' - "איסור שבות"!

ובכללות הכוונה היא לענייני אכילה ושתי' שהם עניינים השייכים לגוף ואינם שייכים להנשמה. המדובר הוא אודות אכילה סתם בימות החול, לא סעודה של מצוה הקשורה עם נפש האלקית...

ובנוגע לאכילה סתם בימות החול יכול לחשוב: כיון שזוהי אכילה שאינה קשורה עם הנפש האלקית אלא עם ה"גוי אשר בקרבך", הנפש הבהמית אשר "רוח הבהמה היורדת היא למטה", למאי נפק"מ באיזה אופן תהי' האכילה?!

מובן מאליו שיברך לפני האכילה וכו', אבל בנוגע לאכילה עצמה, כיון שאין זה קשור עם ענייני אלקות אלא עם נפשו הבהמית, ישתדל ביותר אשר המאכל אכן יערב לחיכו ביותר!

ועל-דרך-זה בשאר עניינים שמצד הגוף ונפש הבהמית, שלכאורה אינם

שכך נראה הדבר לעיני הרואים עכ"פ, שאותו אדם שזמן קצר קודם לכן התפלל בדביקות ולמד בחיות דף גמרא או מאמר חסידות, אוכל עתה בהנאה "מיט א געשמאק", מוסיף למאכל מלח וכו' ומדבר דברים בטלים וכו"ב.

ויתירה מזה (טעם הב' לאיסור אמירה לנכרי -) "כדי שלא תהא כו' קלה בעיני העם".

אפילו כאשר ה"נכרי" עושה זאת מדעת עצמו, הוא לא אמר לו מאומה ואפילו לא ברמז, אלא ה"נכרי" עושה זאת מעצמו. שבאופן זה אינו שלוחו כלל (ולא שייך טעם הא' לאיסור אמירה לנכרי "דהוי שלוחו מדרבנן") - יש להבטיח "שלא תהא כו' קלה בעיני העם ויבואו לעשות בעצמן".

היינו שלא תהי' אצלו קלות בכללות הענין, כיון שע"ז עלול לפגוע סוכ"ס גם בנפש האלקית (ע"י ריבוי והשתקעות בתאוות היתר המביאים לתאוות איסור, וכידוע).

ולכן צריך להבטיח שמציאות זו לא תהי' כלל בעולם "לא יעשה בהם משמע אפילו ע"י אחרים" - ואל יהא דבר זה קל בעיניך". זהו איסור חמור ועד ש"הפליגו חכמים באיסור זה וגזרו בו גזירות".

ועפ"ז יובן בתוספת הסברה בהנהגת רבותינו הקדושים, ובפרט לאחרונה, שהדגישו רבות והורו למקושריהם שעליהם להתעסק במסירה ונתינה

נוגעים כלל לנפש האלקית, ואפילו פחות מענין האכילה ושתי'; עניני אכילה ושתי' נוגעים סוכ"ס גם לנפש האלקית כמארז"ל "חמרא וריחא פקחין". אבל ישנם ענינים שלכאורה אין להם שייכות לנפש האלקית כלל, וכמו הדיבור בדברים בטלים, ועד לעניני לה"ר ורכילות, השגת גבול וכו' וכו"ב. וכיון שכן יכול לחשוב שמספיק שידאג לנפש האלקית שתהי' שקועה בתורה ותפלה וכו'. אלא מאי, הנפש הבהמית עוסקת בדברים בטלים? מה איכפת לו מה עושה הנפש הבהמית, אין זה שייך כלל לנפש האלקית! הנפש האלקית שקועה בתורה ובתפילה.

ועל זה היא ההוראה שגם אמירה לנכרי אסורה.

פוגע בנפש האלוקית עצמה

לא זו בלבד שעניני הנשמה עצמה צריכים להיות בתכלית הקדושה, אלא עוד זאת שהענינים שאינם מתאימים לנשמה - צריכה הנשמה להבטיח שענינים אלו לא ייעשו גם ע"י "נכרי" ("הגוי אשר בקרבך")!

וטעם הדבר, כי אף שהנפש האלקית בעצמה אינה מונחת בענינים אלו - שהרי בשעת מעשה עסוקה היא בתורה ותפלה - מ"מ "מדברי סופרים יש שליחות לנכרי לחומרא". כיון

לא רק עם עצמם ועם אלו שבערכם, אלא אפילו עם אלו שלמטה מערכם, ועד ל"תינוק שנשבה בין העכו"ם", ואף שיהודים אלו לכאורה בודאי אינם בגדר שייקראו "שלוחו" וכיו"ב, דלכאורה מה נוגע לו מצבו של "תינוק שנשבה", וכי איזו שייכות יש ביניהם?!

אך הענין הוא שעצם העובדה שיש בסביבתו ענין שאינו כדבעי פועל קלות "בעיני העם", וסוכ"ס יגע הדבר

גם אליו ואף יכול לפגוע בו עצמו. וכפי חומר האיסור כך הוא גודל זכותם, ואף הרבה יותר שהרי "מרובה מדה טובה כו" של אלו המקיימים ענין זה ומבטיחים לא רק את מצב נפשם האלקית אלא גם את מצב נפשם הבהמית ועד שמתעסקים אפילו עם הזולת ועד לזולת שהוא כ"תינוק שנשבה בין העכו"ם", וזכות הרבים תלוי בהם בתכלית ההפלגה.

(חג השבועות תשכ"ד)

